

PAWEŁ LEWANDOWSKI

Szkoła Główna Mikołaja Kopernika

pawel.lewandowski@sgmk.edu.pl

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-4543-4382>

MIĘDZYNARODOWE COLLOQUIUM NAUKOWE
*CURRENT ISSUES OF STATE-CHURCH RELATIONS –
WITH A SPECIAL FOCUS ON ECONOMIC ISSUES* ORAZ
MIĘDZYNARODOWA KONFERENCJA NAUKOWA
*TRADITIONAL AND NON-TRADITIONAL FORMS OF CHURCH
FINANCING* (TRNAVA, 26-27 WRZEŚNIA 2024 ROKU)

W dniach 26–27 września 2024 roku na Wydziale Prawa Uniwersytetu Trnawskiego w Trnawie odbyły się dwa wydarzenia naukowe o doniosłym znaczeniu: Międzynarodowe Kolokwium Naukowe pt. *Current Issues of State-Church Relations – with a Special Focus on Economic Issues* oraz Międzynarodowa Konferencja Naukowa pt. *Traditional and Non-traditional Forms of Church Financing*, stanowiące realizację projektu VEGA 1/0170/21 *International Legal Obligations of the Slovak Republic in the Field of Financing of the Catholic Church*, zorganizowane w ramach Międzynarodowego Kongresu Naukowego pt. *Trnawskie Dni Prawa*. Głównym organizatorem obu wydarzeń naukowych był Wydział Prawa Uniwersytetu Trnawskiego w Trnawie. Dodatkowo Kolokwium współorganizowało Kolegium Nauk Prawnych Szkoły Głównej Mikołaja Kopernika, a Konferencję współorganizowały Kolegium Nauk Prawnych SGMK i Wydział Prawa Užhorodzkiego Uniwersytetu Narodowego.

Kolokwium zostało przygotowane przez Komitet Naukowy i Organizacyjny w składzie: ks. dr Paweł Lewandowski – prodziekan Kolegium Nauk Prawnych SGMK, dr Michaela Moravčíková – prodziekan Wydziału Prawa Uniwersytetu Trnawskiego w Trnawie, prof. doc. Marek Šmid, dr Agnieszka Romanko i ks. prof. dr hab. Mirosław Sitarz. Opiekę naukową nad Konferencją natomiast objął Komitet w składzie: dr Aneta M. Abramowicz, dr hab. Justyna Krzywowska, ks. dr Paweł Lewandowski, dr Michaela Moravčíková, dr Agnieszka

Romanko, ks. prof. Mirosław Sitarz, ks. prof. dr hab. Piotr Stanisław i prof. Marek Šmid. Organizację Konferencji koordynował Komitet w składzie: dr Aneta M. Abramowicz, prof. Justyna Krzywkowska, ks. dr Paweł Lewandowski, dr Michaela Moravčíková, dr Agnieszka Romanko i dr Michał Zawiślak.

Międzynarodowe Kolokwium Naukowe odbywało się wyłącznie w formie stacjonarnej, w ramach jednej sesji, którą moderowali: ks. dr Paweł Lewandowski, dr Michaela Moravčíková i o. prof. doc. Damián Němec. Zostało poświęcone aktualnej problematyce relacji państwo–Kościoł, ze szczególnym uwzględnieniem zagadnień ekonomicznych. Referaty wygłosili: prof. dr Wolfgang Wieshaider (Uniwersytet Wiedeński) – *Some Considerations on the Legal Care of Religious Buildings in Austria*; prof. Marek Šmid (Uniwersytet Trnawski w Trnawie) i dr Michaela Moravčíková (Uniwersytet Trnawski w Trnawie) – *Current Issues in State-Church Relations – Slovak Republic*; ks. dr Paweł Lewandowski (SGMK) – *Current Issues in State-Church Relations – Poland*; ks. prof. Oleksandr Bilash (Użhorodzki Uniwersytet Narodowy) – *Current Issues in State-Church Relations – Ukraine*; o. prof. Damián Němec (Uniwersytet Trnawski w Trnawie), ks. doc. Stanislav Pribyl (Uniwersytet Trnawski w Trnawie) i dr Monika Menke (Uniwersytet Palackiego w Ołomuńcu) – *Current Issues in State-Church Relations – Czech Republic*; ks. prof. Mirosław Sitarz (Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II) – *Constitutional Principles of Church-State Relations as a Basis for Financing Denominational Higher Education Institutions in Poland*; ks. dr hab. Mieczysław Różański, prof. Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego – *Establishment and Scope of Functioning of the Church Fund in Poland*, prof. Justyna Krzywkowska (UWM) – *Fees of Ecclesiastical Advocates in Poland*; dr Agnieszka Romanko (KUL) – *Guarantees of Religious Freedom in Concordats*; dr Marcin Radziłowicz (UWM) – *Financing of Churches in the European Union on the Example of Countries with a Free Church Tax*; dr Krystyna Ziółkowska (UWM) – *Principles of Financing the Activities of Caritas Polska* oraz ks. doc. Jozef Marčín – *Religious Orders of Diocesan Law and their Property Matters*.

Międzynarodowa Konferencja Naukowa składała się z trzech sesji stacjonarnych, które moderowali: prof. dr hab. Janusz Niczyporuk, o. prof. Damián Němec, dr Michaela Moravčíková, ks. dr Paweł Lewandowski i prof. Justyna Krzywkowska, oraz z jednej sesji online, której przewodniczył ks. prof. Piotr Stanisław.

Prelegentami pierwszego panelu byli: prof. Marek Šmid – *Project of the Agreement between the Slovak Republic and the Holy See on the Financial Provision of the Catholic Church in Slovakia*; prof. Wolfgang Wieshaider – *On the Issue of Traditional and non-traditional Forms of Financing of Churches*

and Religious Societies; dr hab. Marzena Furtak-Niczyporuk, prof. Uniwersytetu Medycznego w Lublinie – *The Status of Hospital Chaplains*; o. prof. Damián Němec – *Regulation of Economic Affairs in a Series of Treaties with the German Federal Countries*; ks. prof. Mirosław Sitarz – *Sources of Funding for Denominational Higher Education Institutions in Poland*; ks. dr Paweł Lewandowski – *Peter's Pence as a Form of Financing the Needs of the Holy See* i ks. doc. Stanislav Příbyl – *Provisions of the Archbishopric of Prague on Salary of Clergy and Other Economical Questions*.

W drugim panelu referaty wygłosili: ks. prof. Oleksandr Bilash – *Financing of Religious Organisations and Clergy in Ukraine in the Current Conditions of the Russian-Ukrainian War*; ks. doc. Jozef Marčín – *Fund to Help Senior Priests*; dr Agnieszka Romanko – *The Financial Situation of Military Chaplains in Poland*; ks. prof. Mieczysław Różański – *Law of Patronage – Classic Parish Financing*; prof. Justyna Krzywkowska – *Court Costs in Marriage Nullity Cases in Poland*; ks. dr Marek Paszkowski (Kancelaria Prawna *Ad Rem* w Mławie) i dr Marcin Radziłowicz (UWM) – *Support of Sacral Monuments from the Governmental Fund for Polish Order*.

Prelegentami trzeciego panelu byli: dr Krystyna Ziółkowska – *Economic Security of Chaplains Employed in the Armed Forces*; mgr Jakub Groszkowski (Akademia Ekonomiczno-Humanistyczna w Warszawie) i mgr Aleksandra Mazur (Akademia Sztuki Wojennej w Warszawie) – *Administrative Monetary Penalties Imposed on Church Entities by the President of the Office for Personal Data Protection in Poland*; dr hab. Bartłomiej Drop, prof. UM – *Medical Entities run by the Catholic Church*; dr Monika Menke – *Fundraising as a Church Financing Option*; prof. dr Miriam Laclavíková (Uniwersytet Trnavski w Trnawie) – *The Subversion of the Republic and Trials of Priests during the Period of People's Democracy in Czechoslovakia (1948-1953) – a Reflection of the Cases Tried before the Supreme Court of the Czechoslovak Republic*; doc. Milan Sudzina (Uniwersytet Pavla Jozefa Šafárika w Koszycach) – *Restitution of Property of Churches and Religious Societies*; dr Michaela Moravčíková – *International Treaty on the Financial Support of the Catholic Church in Slovak Republic*; dr Iwona Florek (Akademia Nauk Stosowanych WSGE im. A. De Gasperi w Józefowie) – *The Good of Man and the Common Good in the Context of the Autonomy of Churches and Other Religious Associations* i dr Mariusz Filipek (Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie) – *Procedure of Assets Commission*.

Podczas panelu zdalnego referaty wygłosili: prof. dr Preeti D. Das (Uniwersytet Jawaharlal Nehru w New Delhi) – *Understanding the Catholic Near East Welfare Association in Supporting Churches in India*; dr Marek Strzała (Uniwersytet Jagielloński w Krakowie) – *Financial Instruments as a Form of Financing*

Catholic Church Entities in Poland and their Regulation in Diocesan Canon Law; dr hab. Anna Tunia, prof. KUL – *Financial Burden of the State related to the Employment of Chaplains in State Institutions in Poland*; dr hab. Jerzy Nikołajew, prof. Uniwersytetu Opolskiego – *Restitution of Church Property in Ukraine after 1991 (in Cases)*; ks. dr hab. Paweł Kaleta, prof. KUL – *The Ability of the Church and Religious Associations to Self-finance themselves*; dr hab. Paweł Bucoń (KUL) – *Voluntary Donations and Taxes as Forms of Financing the Catholic Church in Poland*; dr Kinga Drózdź-Chmiel (KUL) – *Powers of Attorney Granted by a Representative of a Roman Catholic Parish in Polish Civil Proceedings in Property Relations Cases*; dr Aneta M. Abramowicz (KUL) – *Instruments to Support the Activities of Churches and Other Religious Associations in the Construction of Personal Income Tax in Poland*; dr Michał Zawiaślak (KUL) – *Traditional and Non-traditional Forms of Financing Religious Associations in Poland. Current State of Affairs* i mgr Tomasz Abramowicz (KUL) – *Financing the Activities of Religious Associations Specified in Article 38 of the Polish Executive Penal Code*.

Wygłoszone referaty naukowe spotkały się z życzliwym przyjęciem słuchaczy oraz stały się powodem ożywionej dyskusji zarówno w sali obrad, jak i poza nią. Wystąpienia prelegentów potwierdziły przekonanie, że upadek reżimów komunistycznych w Europie Środkowo-Wschodniej stanowił punkt zwrotny w stosunkach państwa z Kościołami. Pełna rekompensata finansowa za skonfiskowany majątek kościelny oraz bezpośrednio związane z tą problematyką istotne kwestie finansowania Kościołów oraz związków wyznaniowych pozostają aktualnym wyzwaniem stojącym przed państwami Europy Środkowo-Wschodniej. Prelegenci podkreślali konieczność jak najszybszego uporania się z niesprawiedliwościami majątkowymi, jakich doznały Kościoły w czasach komunizmu, oraz potrzebę wypracowania nowych zasad ich funkcjonowania w społeczeństwie. W kilku krajach udało się jedynie częściowo złagodzić szkody majątkowe, dlatego konieczne są dalsze pertraktacje co do wsparcia działalności Kościołów z budżetu poszczególnych państw. Pojawiły się także istotne pytania o bezpieczeństwo ekonomiczne duchownych katechizujących w przedszkolach oraz szkołach podstawowych i ponadpodstawowych, kapelanów wojskowych i szpitalnych, a także duchownych pełniących posługę duszpasterską w wielu innych miejscach. Tematem przewodnim Kolokwium i Konferencji stała się zatem gruntowna analiza finansów publicznych w odniesieniu do Kościołów i związków wyznaniowych.